

yazyka, v chastnosti kommunikativnogo podkhoda, distantsionnogo metoda obucheniya i ispol'zovaniya informatsionnykh tekhnologiy, trebuyushchikh dal'neyshego issledovaniya.

Keywords: modern approaches in teaching English, communicative approach, distance learning, target language, modern information technology, learning management system Moodle, Skype.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-142.2019.12>

УДК 378.1(1-87).001.86:614.2:615

Клос Л. М.

ТЕНДЕНЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ФАРМАЦЕВТИЧНОЇ ГАЛУЗІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

У статті охарактеризовано потреби та вимоги до фармацевтичної освіти в Україні; проаналізовано актуальні проблеми забезпечення європейських стандартів фармацевтичної освіти в Україні; узагальнено зарубіжний досвід із забезпечення якості та неперервності вищої фармацевтичної освіти; розкрито практичні здобутки з фармацевтичної підготовки на прикладі деяких провідних європейських освітніх закладів. Зроблено висновки про можливість запозичення деяких аспектів зарубіжного досвіду у процес підготовки фармацевтів у вивченні мікробіології, вірусології та імунології.

Ретельно досліджено зарубіжний досвід професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі, виокремлено провідні тенденції та теоретично обґрунтовано можливість відповідного оновлення системи підготовки фахівців фармацевтичної галузі в Україні.

Для всіх закладів освіти різних країн, які займаються підготовкою фармацевтів, за широкого різноманіття вимог до їх професійної діяльності, є спільний чинник впливу на якість та доступність освіти – певний вибір форми навчання – традиційної (очної) та дистанційної. З огляду на це необхідним зазначити, що змістове наповнення фармацевтичної освіти, описи, структура є доступними для студентів на відповідних веб-ресурсах, тобто для використання на відстані.

Студенти отримують можливість навчатися у зручний для них час, незалежно від їхнього місцеперебування. Вони можуть перервати освітній процес за особистих обставин, що складаються, та за потреби повернутися до нього. Курс навчання надає можливість взаємодіяти з висококваліфікованими та досвідченими професіоналами та в них навчатися.

Описаний зарубіжний досвід актуалізує завдання та напрями реорганізації традиційної системи підготовки фармацевтів в Україні. Головна ідея полягає в створенні моделі системи освіти, що буде спрямована на забезпечення кожному можливості отримання та поповнення знань, фаховий розвиток, вдосконалення та професійну самореалізацію протягом усього життя.

Ключові слова: фармацевт, освіта, підготовка, освітній заклад, мікробіологія, вірусологія, імунологія, неперервність, дистанційне навчання.

Стратегія нашої держави останніми роками спрямовується на неперервну трансформацію та входження до світової освітньої громади. Інтеграційні процеси у напрямі входження України до європейського простору, розвиток технологій та освіти останнім часом потребують перегляду та оновлення процесу підготовки фахівців різних галузей. Адже їх професійний рівень повинен бути ідентичним тенденціям, які спостерігаються в суспільстві. Вагомим складником системи освіти нашої держави є вища фармацевтична

освіта, сутність якої спрямована на якісне формування кадрового потенціалу для галузі охорони здоров'я України та укріплення і збереження здоров'я громадськості. Так, зокрема, фахова підготовка фармацевтів потребує відповідності нормам, положенням та стандартам Європейського простору вищої фармацевтичної освіти. Провідною метою можливих перспективних інновацій в освіті вбачається підготовка висококваліфікованих фахівців – фармацевтів, які, окрім професійних якостей, будуть мати такі якості, як мобільність та конкурентоспроможність не тільки на національному, а й світовому ринку праці.

У період розвитку високих технологій у світовому товаристві спостерігається зростання ролі та статусу фармацевтів. Зазначене можна пояснити, по-перше, певними прогресивними лініями розвитку у медичній галузі та фармакології (тенденції щодо оновлення галузевих технологій, засобів та пристроїв професійного використання), по-друге, відповідними демографічними тенденціями, такими як збільшення:

- чисельності захворювань, які пов'язуються із способом життєдіяльності людей;
- тривалості життя;
- хронічних захворювань тощо.

Слід пригадати відомих учених, які були очільниками фармацевтичної галузі: М. Пирогов, Б. Козловський, І. Сікорський, В. Разумовський, В. Флоринський та ін. Нашу увагу привертають праці дослідників, що займались вивченням розвитку фармацевтичної освіти та професійної підготовки фахівців галузі "Охорона здоров'я", зокрема це наукові розробки К. Амосової, І. Вітенка, О. Волосовця, І. Бойчука, І. Булах, Л. Буданової, Д. Волоха, Б. Громовика, В. Запорожана, Б. Зіменковського, І. Зупанця, Є. Мілеряна, З. Мнушко, О. Науменка, Т. Калинюка, Л. Кайдалової, А. Немченко, М. Сятині, В. Толочко, Я. Цехмістера, В. Черних, О. Чалого, М. Черпінського, А. Якуби та ін.

Аналітичний огляд специфіки професійного навчання фахівців фармацевтичної галузі вказав на низку взаємопов'язаних проблем, що, за авторським баченням, потребують вирішення Ю. Вороненко [2], В. Георгіянц [7], В. Загорій [3], В. Москаленко [5], В. Черних [8] та ін:

- обґрунтування теоретичних та практичних засад управління фармацевтичною освітою в умовах динамічних соціально-економічних змін;
- забезпечення якості фахівців фармації відповідно до вимог, які безперервно змінюються та відповідно формуються в динамічну систему;
- визначення напрямів інноваційних перемін у розвитку фармацевтичної освіти;
- пошук та розроблення типової моделі системи фармацевтичної підготовки, яка включає різноманітні форми та методи навчання.

Значні зміни в соціально-економічних взаємовідносинах у сучасному українському суспільстві викликають потребу навчання фахівців за новими, не традиційними формами: мережевою, змішаною, дистанційною та ін. Зазначене пояснюється тим, що нині з'являється велика кількість центрів, інститутів, філій та інших структурних підрозділів у провідних медичних університетах. Це, у свою чергу, розширює запровадження певного різноманіття форм та напрямів

організації та підтримки освітнього процесу, що уможливить здобуття освіти безпосередньо у межах певного регіону – забезпечення якісною освітою всіх і кожного [4]. Водночас дослідження питання професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі вказує на наявність певних суперечностей між:

– розвитком фармацевтичної галузі, неперервною появою нових технологічних рішень та відсутністю відповідної гнучкої системи підготовки фармацевтів;

– збільшенням потреб змін у національній фармацевтичній галузі, оновленні системи підготовки фармацевтів і недостатнім вирішенням цих питань на локальному, регіональному та державному рівнях;

– інноваційними умовами життєдіяльності громадськості та нездатністю фахівців фармацевтичної галузі адаптуватися до них;

– державним і суспільним регулюванням розвитку професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі.

Вирішення зазначених проблем вказує на необхідність переосмислення й модернізаційного оновлення мети, змісту й завдань системи професійної підготовки фахівців в галузі фармації. Вбачається, що така система повинна бути спрямованою на формування таких якостей фармацевтів як конкурентоспроможність, мобільність, здатність до неперервного вдосконалення фахових якостей та отримання нових знань і формування відповідних умінь.

Мета роботи – дослідити зарубіжний досвід професійної підготовки фахівців фармацевтичної галузі, виокремити провідні тенденції та теоретично обґрунтувати можливість відповідного оновлення системи підготовки фахівців фармацевтичної галузі в Україні.

В Україні модернізація традиційної системи охорони здоров'я є досить складною і суперечливою. Останніми роками вона зазнала конститутивних змін, що зумовлюються впливом як внутрішніх, так і зовнішніх факторів. Відповідно стратегічні напрями реорганізації системи вищої фармацевтичної освіти визначаються, як зазначалося вище, тенденціями загальносвітового розвитку та внутрішньодержавними процесами. Вони передбачають реформатування її будови, оновлення змісту та застосовуваних засобів та форм навчання відповідно як до потреб держави та вимог системи охорони здоров'я, і дотримання міжнародних стандартів.

Актуальність проблеми підсилюється тим, що на сьогодні допомогу фармацевта можна розглядати продовженням медичної допомоги, зростаючою роллю фармацевтів в амбулаторній практиці, де здебільшого пацієнт може знаходитися в більш доступній, ніж до лікаря, комунікації. Часто провізор сприймається пацієнтами як експерт у галузі охорони здоров'я, неодмінне джерело інформації і практичних фахових порад.

Слід зазначити, що в Україні фармацевтичну промисловість можна вважати досить добре розвиненою. Випускники фармацевтичних факультетів також можуть працювати на фармацевтичних виробничих підприємствах, в аптеках, на аптечних складах, фармацевтичних фірмах, митних службах, науково-дослідних установах, в лабораторіях відповідного профілю, а саме контрольовано-аналітичних, наукових та судово-медичних експертних лабораторіях, працювати викладачами в освітніх закладах. Великі фармацевтичні підприємства знаходяться в Києві,

Тернополі, Дніпрі, Львові, Харкові та ін.

Сьогодні вимагає ретельного вивчення сутності розвитку мікробіології, вірусології та імунології. Теперішній час вказує на потребу огляду зарубіжного досвіду навчання фармацевтів в цьому напрямі з можливістю запозичення його деяких аспектів, зокрема в площині неперервності освіти фармацевтів. Зазначене спричиняється, зокрема, появою нових інфекційних хвороб, які є одним з найсильніших засобів природного відбору; динамікою сучасної імунології; інноваціями у площині вірусної біохімії та молекулярної біології, генетики, онтогенезу і патогенезу.

Проведені наукові дослідження вказали на те, що на сьогодні функціонує багато курсів (в тому числі й дистанційних), спрямованих на отримання та удосконалення знань фармацевтів у напрямі мікробіології, вірусології та імунології. Зокрема, це наведені нижче навчальні програми [13].

• Курс "Інфекція та імунна реакція (директор курсу Джон Гоген) – цей курс представляє сучасний погляд на основні принципи імунології, бактеріального патогенезу та вірусології, надаючи передумови для прогресивних курсових робіт з мікробіології, мікробного патогенезу та імунології. Автор пропонує зосередитися на трьох темах:

- основні властивості мікробів, захист господаря ссавців;
- взаємодіяння (в динамічному і в еволюційному сенсі) між захисними можливостями організму господаря і мікробною вірулентністю;
- інфекції.

Будуть представлені порівняльні клінічні та епідеміологічні знімки окремих захворювань, і слугуватимуть основою для розвитку ключових молекулярних, клітинних і фізіологічних концепцій. Студенти, які проходять цей курс, матимуть право продовжувати здійснювати додаткові дослідження в програмі по імунології та мікробіології.

• Курс "Розширена молекулярна і клітинна імунологія" (директор курсу Joonsoo Kang) охоплює теми: регулювання специфікації / комбінації ліній і рекомбінація генів антигенних рецепторів; механізми імунологічної толерантності та активації лімфоцитів, клітинних транзакцій та їх наслідків; імунні реакції при інфекційних захворюваннях.

• Курс "Розширена вірусологія тварин (директор курсу Авраам Брас) – глибоко вивчає інноваційні проблеми у вірусології тварин, включаючи вірусну біохімію та молекулярну біологію, генетику, онтогенез і патогенез.

• Курс "Розширений бактеріальний патогенез (директор курсу Джон Гоген) – охоплює еукаріотичні і прокаріотичні світи через вивчення певних дисциплін (генетики, клітинної біології, імунології, через епідеміологію) і еволюційну біологію – бактеріальний патогенез. Курс, зокрема, передбачає вивчення складних механізмів, які утворилися патогенними бактеріями у системах ссавців на клітинному та молекулярному рівнях, що багато в чому сприяє отриманню знань клітинної біології та функції імунної системи.

Семінар з імунології та мікробіології (директор курсу Eric Huseby) – досліджує найважливіші напрями базової та клінічної імунології та мікробіології, включаючи, але не обмежуючись, презентацію антигену; перегрупування гена; і експресію генів антигенних рецепторів, імунної толерантності, цитокінів, розвитку імунних клітин, імунодефіцитних захворювань, аутоімунних

захворювань, злоякісних новоутворень імунної системи і імунної відповіді на інфекційні агенти, такі як віруси, паразити і бактерії.

Однією із найбільш відомих фармацевтичних підготовок є відома Лінкольнська школа фармації [10]. Курси MPharm в Лінкольні поєднують науку про ліки та хвороби з розвитком навичок прийняття рішень, що стосуються пацієнтів, і професійної практики, необхідної сучасним фармацевтам для догляду за пацієнтами. Курси MPharm в Лінкольні поєднують науку про ліки та хвороби з розвитком навичок прийняття рішень, які стосуються пацієнтів, і професійної практики, необхідної сучасним фармацевтам для догляду за пацієнтами. Курси ознайомлюють з наукою, яка досліджує розвиток і розробку наркотичних засобів, вивчає їх вплив на організм людини, а також лікування і профілактику супутніх захворювань. Також вивчається поняття того, як оцінювати ліки для їх ефективного використання та безпеки пацієнтів.

Школа фармацевтики Університету Лінкольна має тісні зв'язки з місцевими лікарнями, громадськими фармацевтами та окремими медичними працівниками, надаючи можливість розвивати клінічне навчання і практичні навички студентів у широкому діапазоні реальних професійних умов. Студенти MPharm мають можливість працювати в лікарнях, громадських організаціях.

Як стверджується на сайті школи: "Філософія Школи фармації полягає в тому, щоб готувати фахових спеціалістів і вчених для фармації, які будуть експертами у вирішенні багатьох основних проблем у галузі охорони здоров'я. Фармацевти і фармацевтичні вчені набудуть досвід для створення міцних і унікальних зв'язків між наукою та охороною здоров'я, побудованому на основі розвитку взаємовідносин між пацієнтами, медичними працівниками та фармацевтичною промисловістю" [11].

Школа фармації розміщена в лабораторіях Joseph Banks, де студенти мають доступ до найновіших приладів високої специфікації. Тим самим створюються найкращі можливості для розвитку досвіду використання приладів протягом усього навчання, таких як: магнітно-резонансних томографів, мас-спектрометрів, хроматографів, електронних мікроскопів та рентгенівських дифрактометрів.

Окремо слід зауважити, що Школа фармації бере участь у інноваційних проектах з розроблення нових моделей фармацевтичної допомоги. У студентів є можливість вчитися і працювати разом з командою вчених, яка прагне забезпечити підготовку студентів для подальшої роботи і розвитку аптечної практики.

Загалом, розглядаючи особливості зарубіжного досвіду підготовки фармацевтів до професійної діяльності, було виявлено, що майже в кожній країні є автентична специфіка у їх професійній діяльності та фахових обов'язках. Коротко можна означити деякі з них [12]:

- Зокрема, у США до обов'язків фармацевтів входить продаж або приготування ліків, консультування пацієнтів про способи прийому ліків рецептурного і безрецептурного відпуску. В цій країні фармацевти також займаються інформуванням пацієнтів із загальних питань, які торкаються їхнього здоров'я, наприклад, вибір дієт, технологія фізичних навантажень, засоби боротьби зі стресом. До обов'язків фармацевтів також входить консультування з питань застосування медичної техніки тривалого

користування та засобів догляду за хворими. Звісно, що провізорам цієї країни здебільшого доводиться заповнювати різні офіційні документи: медичні форми, страховки та інші. Деякі роздрібні аптеки надають пацієнтам додаткові послуги, наприклад, спеціальну допомогу пацієнтам з астмою, діабетом або гіпертонією. Більшість фармацевтів навчені надавати додаткові медичні послуги: робити ін'єкції, щеплення проти грипу, біохімічні аналізи. Слід наголосити на тому, що деякі фармацевти мають звужену спеціалізацію, наприклад, в кардіології, імунології, онкології, геріатричній або психіатричній фармацевтиці, офтальмології, галузі інфекційних захворювань (ВІЛ та гепатит С), гастроентерології, ревматології, ядерній фармацевтиці (застосовується в хіміотерапії), дерматології та ін.

- Розглядаючи досвід професійної підготовки фармацевтів у Данії необхідно відзначити, що цей процес спрямовується на те, що аптеки здійснюють активну діяльність в площині профілактики захворювань, збереження і підтримки здоров'я, зокрема: готують та розповсюджують усну та письмову інформацію у напрямі профілактики захворювань; надають медичну допомогу хворим на діабет 2-ого типу; здійснюють вимірювання артеріального тиску у пацієнтів; виконують виміри цукру в крові; організовують індивідуальні та групові заходи, спрямовані на припинення куріння; надають індивідуальні та групові медичні послуги, спрямовані на зниження маси тіла; надають консультації щодо прийому лікарських засобів.

- У підготовці фармацевтів Великобританії враховується те, що з 2000-их років фармацевти отримали права незалежних медичних фахівців, які призначають ліки. Звісно, що вони здійснюють основні послуги в аптеках, такі як: робота з медичними препаратами, огляд та направлення пацієнтів до різних спеціалістів охорони здоров'я, пропаганда здорового способу життя, клінічне ведення пацієнтів та підтримка при самолікуванні. Фармацевти в цій країні повинні бути готовими надавати більш ширші, ніж традиційні, послуги, які передбачають огляд виписаних рецептів, втручання в рецепт, здійснення консультацій з використання медичних засобів. Навчальні заклади готують фармацевтів до здійснення послуг, які виходять за межі традиційного переліку. Зокрема, це послуги, що пов'язані з наданням фармацевтичної допомоги вдома, сервісом боротьби з педикульозом, паліативним лікуванням, наданням допомоги у дотриманні безглютенної дієти, незалежне і додаткове виписування рецептів фармацевтами.

- Іспанські освітні заклади готують фармацевтів до здійснення, окрім традиційних професійних функцій, встановлення діагнозу і призначення курсу лікування. Цікаво, що до їх обов'язків входить утилізація невикористаних лікарських засобів. Фармацевти повинні бути підготовленими до того, що деякі аптеки надають спеціальні послуги для осіб, які страждають на наркоманію: обмін голочок і шприців, проведення аналізів на ВІЛ/СНІД, замісна терапія.

- У Німеччині фармацевт повинен отримати знання, уміння і навички здійснювати консультування клієнтів з усіх питань, пов'язаних з використанням лікарських засобів, має продавати інформаційні продукти, підвищувати інформованість населення у питаннях охорони здоров'я і безпосередньо медикаментозної терапії.

Примітним, що для всіх закладів освіти різних країн, які займаються

підготовкою фармацевтів, за широкого різноманіття вимог до їх професійної діяльності, є спільний чинник впливу на якість та доступність освіти – певний вибір форми навчання – традиційної (очної) та дистанційної. Якщо повернутись до означених вище курсів, то вбачається необхідним зазначити, що їх змістове наповнення, описи, структура є доступними для студентів на відповідних веб-ресурсах, тобто для використання на відстані.

Однак, деякі навчальні заклади, наприклад, International Career Institute, здійснюють підготовку фахівця у фармації (помічника фармацевта) суто за дистанційною формою [13].

Оскільки останнім часом громадськість все більше усвідомлює важливість фізичного благополуччя і покладається на лікарські засоби, які відпускаються за рецептом, потреба в аптечному персоналі також зростає. У відповідь зростає популярність освітніх рішень за активної участі різноманітних форм навчання, в тому числі й дистанційної. В International Career Institute зміст спрямований на формування навичок, необхідних для виконання різноманітних завдань помічників фармацевта. Також студентів навчають як побудувати кар'єру в цій галузі – адже асистенти фармації користуються стабільною та корисною кар'єрою, яка є незамінною у галузі охорони здоров'я.

Для вивчення пропонується сім модулів, змістове наповнення яких відображено в таблиці 1.

Таблиця 1

Контент Course in Pharmacy Assistant

1	Медична термінологія	
	<ul style="list-style-type: none"> • Медичні визначення, префікси та глосарій • Скорочення та скорочення • Використання медичної термінології 	<ul style="list-style-type: none"> • Системи людини та анатомічні відділи • Фармакологія
2	Анатомія людини та фізіологія	
	<ul style="list-style-type: none"> • Нервова система • М'язова система • Кісткова система • Травна система 	<ul style="list-style-type: none"> • Кров і кров'яний тиск • Кісткова система • Клітини та тканини • Фізіологія легеневої вентиляції
3	Харчування	
	• Вітаміни та мінерали	• Дієта та харчова промисловість
4	Управління ризиками	
	• Розробка та управління заходами із запобігання ризикам – дієта та харчова промисловість	
5	Загальні хвороби	
	• Медична інформація, починаючи від хвороб та станів, таких як астма та акне до еректильної дисфункції та застуди – дієта та харчова промисловість	
6	Історія фармації	
	<ul style="list-style-type: none"> • Еволюція та майбутнє фармації • Витоки аптечного магазину 	• Догляд за пацієнтами
7	Обслуговування клієнтів у аптеці	
	<ul style="list-style-type: none"> • Взаємодія з клієнтами • Обслуговування клієнтів "обличчям до обличчя" 	<ul style="list-style-type: none"> • Служба підтримки клієнтів по телефону • Складний / розлючений клієнт

Студенти отримують можливість навчатися у зручний для них час, не залежно від їхнього місцеперебування. Вони можуть перервати освітній процес за особистих обставин, що складаються, та за потреби повернутися до нього. Курс навчання надає можливість взаємодіяти з висококваліфікованими та досвідченими професіоналами та в них навчатися.

Наведемо ще один приклад підготовки фахівців фармацевтичної галузі на відстані – експертів з фармації та парафармації в Кампусі Європейського університету [14]. У процесі навчання в цьому закладі студенти освоюють загальні принципи фармакології, включаючи поняття лікарського засобу, індикації, дозування, побічних ефектів тощо. Передбачається формування рівня знань з анатомії та фізіології, достатнього щоб зрозуміти походження хвороби та знати ознаки, які вказують на різні патології. Також надаються знання, які є необхідними для забезпечення психологічної підтримки пацієнтів. Відзначимо, майбутні фармацевти дистанційно опановують парафармацію і різні дисципліни, що входять до її складу: гомеопатія, дермофармація і косметика, ортопедія, фітотерапія, оптика тощо.

Важливо наголосити, що у цьому закладі, який опікується високою якістю освіти та її доступністю, навчаються студенти з усього світу. Перевагами закладу є:

- висока якість спеціалізованої підготовки;
- навчання повністю онлайн;
- особистісна зорієнтованість;
- досить доступні ціни – що робить навчання не розкішшю, а реальною можливістю.

Висновки. Виокремлюючи деякі аспекти підготовки фармацевтів в різних країнах та різноманітність рішень для нової системи освіти України, яка відповідає сучасним та майбутнім вимогам, необхідно відтворити їх спільну сутність – освітня система повинна бути цілісною, доступною та безперервною, відповідати потребам особистості.

Розглядаючи безперервність навчання фармацевтів як якість ключової концепції освіти як для високорозвинутих країн, так і для тих, які розвиваються, можна стверджувати, що найбільш загальні принципи побудови системи доступної безперервної освіти є єдиними і вони формуються умовами глобалізації, інформатизації та потребами технічно розвинутого суспільства. А саме: зорієнтованість на особистість – потреби, якості характеру тощо; різноманітність освітніх послуг; доступність та відкритість для всіх і кожного; гнучкість; інтеграція формальних та неформальних видів освіти; створення єдиного освітнього дистанційного простору. У зв'язку із зазначеним, з'явилася необхідність перегляду таких аспектів діяльності навчальних закладів в Україні, як зміст, форми, засоби та методи навчання – у цілому системи підготовки фармацевтів.

Описаний зарубіжний досвід актуалізує завдання та напрями реорганізації традиційної системи підготовки фармацевтів в Україні. Головна ідея полягає в створенні моделі системи освіти, що буде спрямована на забезпечення кожному можливості отримання та поповнення знань, фаховий розвиток, вдосконалення та професійну самореалізацію протягом усього життя. Означене стане предметом наступних наукових досліджень автора.

Використана література :

1. Биков В. Ю., Спирін О. М., Лупаренко Л. А. Відкриті web-орієнтовані системи моніторингу впровадження результатів науково-педагогічних досліджень. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2014. № 1. С. 3-25.
2. Вороненко Ю. В. Проблеми охорони здоров'я та обґрунтування перспектив розвитку вищої медичної освіти в Україні. *Медична освіта*. 1999. № 1. С. 6-11.
3. Загорій В. А. Фармацевтична галузь України – фундамент вітчизняної охорони здоров'я. *Український медичний часопис*. 2003. № 5 (37). С. 13-15.
4. Карташова Л. А., Чхало О. М. Створення персонального навчального середовища: застосування відкритого й загальнодоступного web-інструментарію. *Комп'ютер у школі та сім'ї*. 2017. № 4. С. 19-24.
5. Система професійної безперервної підготовки лікарів для охорони здоров'я України / В. Ф. Москаленко, М. В. Банчук, Т. Д. Бахтеєва, О. М. Біловол, І. Є. Булах, О. П. Волосовець, В. М. Казаков, В. М. Лісовий, С. Д. Максименко, О. П. Мінцер. Київ : Книга-плюс, 2009. 64 с.
6. Сергієнко В. П., Шут М. І. МАН: Підготовка науково-дослідних проєктів : навч. посіб. Київ : Ред. загальнопед. газ., 2005. 128 с.
7. Фармацевтична освіта України. Роль та завдання самостійної роботи : навч.-метод. посіб. / В. П. Черних, В. М. Толочко, В. А. Георгіянц та ін. ; за ред. В. П. Черних. – Х. : Вид-во НфаУ: Золоті сторінки, 2003. – 96 с.
8. Черних В. Фармацевтична галузь за роки незалежності України. *Вісник фармації*. 2002. № 3. С. 3-12.
9. Courses in Immunology & Microbiology [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.umassmed.edu/imp/graduate-training/courses/>
10. School of Pharmacy [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.lincoln.ac.uk/home/lsp/>
11. Research within the School of Pharmacy [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.lincoln.ac.uk/home/lsp/research/>
12. DSмережа аптек [Електронний ресурс]. – URL : <http://apteka-ds.com.ua/ua/projects/dlya-komfortnykh-pokupok-i-dostupnykh-tsin/khto-taki-farmatsevti-i-shcho-vony-robljat-svitovyy-dosvid/>
13. Course in Pharmacy Assistant. International Career Institute [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.healthcarestudies.com/Course-in-Pharmacy-Assistant/United-Kingdom/ICI/>
14. Experto en Farmacia y Parafarmacia. Campus Universitario Europeo [Електронний ресурс]. – URL : <https://www.estudiossalud.com/Experto-en-Farmacia-y-Parafarmacia/Espana/Campus-Universitario-Europeo/>

References :

- [1] Bykov, V. Yu., Spirin, O. M., Luparenko, L. A. (2014). Vidkryti web-orientovani systemy monitorynhu vprovadzhennia rezul'tativ naukovo-pedahohichnykh doslidzhen. *Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyu systemamy*. № 1. S. 3-25.
- [2] Voronenko, Yu. V. (1999). Problemy okhorony zdorovia ta obgruntuvannia perspektyv rozvytku vyshchoi medychnoi osvity v Ukraini. *Medychna osvita*. № 1. S. 6-11.
- [3] Zahorii, V. A. (2003). Farmatsevychna haluz Ukrainy – fundament vitchyznianoï okhorony zdorovia. *Ukrainskyi medychnyi chasopys*. № 5 (37). S. 13-15.
- [4] Kartashova, L. A., Chkhalo O. M. (2017). Stvorennia personalnoho navchalnoho seredovishcha: zastosuvannia vidkrytoho u zahalnodostupnoho web-instrumentarii. *Kompiuter u shkoli ta simi*. № 4. S. 19-24.
- [5] Systema profesiinoï bezperervnoi pidhotovky likariv dlia okhorony zdorovia Ukrainy / V. F. Moskalenko, M. V. Banchuk, T. D. Bakhteieva, O. M. Bilovol, I. Ye. Bulakh, O. P. Volosovets, V. M. Kazakov, V. M. Lisovyi, S. D. Maksymenko, O. P. Mintser. Kyiv : Knyha-plius, 2009. 64 s.
- [6] Serhiienko, V. P., Shut, M. I. (2005). MAN: Pidhotovka naukovo-doslidnykh proektiv : navch. posib. Kyiv : Red. zahalnoped. haz., 128 s.
- [7] Farmatsevychna osvita Ukrainy. Rol ta zavdannia samostiinoï roboty: navch.-metod. posib. / V. P. Chernykh, V. M. Tolochko, V. A. Heorhiants ta in. ; za red. V. P. Chernykh. – Kh. : Vyd-vo NfaU: Zoloti storinky, 2003. – 96 s.
- [8] Chernykh, V. (2002). Farmatsevychna haluz za roky nezalezhnosti Ukrainy. *Visnyk farmatsii*. № 3. S. 3-12.
- [9] Courses in Immunology & Microbiology [Elektronnyi resurs]. – URL : <https://www.umassmed.edu/imp/graduate-training/courses/>
- [10] School of Pharmacy [Elektronnyi resurs]. – URL : <https://www.lincoln.ac.uk/home/lsp/>

- [11] Research within the School of Pharmacy [Elektronnyi resurs]. – URL : <https://www.lincoln.ac.uk/home/lsp/research/>.
- [12] DSmerzha aptek [Elektronnyi resurs]. – URL : <http://apteka-ds.com.ua/ua/projects/dlya-komfortnykh-pokupok-i-dostupnykh-tsin/khto-taki-farmatsevti-i-shcho-vony-roblyat-svitovyy-dosvid/>
- [13] Course in Pharmacy Assistant. International Career Institute [Elektronnyi resurs]. – URL : <https://www.healthcarestudies.com/Course-in-Pharmacy-Assistant/United-Kingdom/ICI/>
- [14] Experto en Farmacia y Parafarmacia. Campus Universitario Europeo [Elektronnyi resurs]. – URL : <https://www.estudiosdesalud.com/Experto-en-Farmacia-y-Parafarmacia/Espana/Campus-Universitario-Europeo/>

Клос Л. Н. Тенденции профессиональной подготовки специалистов фармацевтической отрасли: зарубежный опыт.

В статье охарактеризованы потребности и требования к фармацевтическому образованию в Украине; проанализированы актуальные проблемы обеспечения европейских стандартов фармацевтического образования в Украине; обобщен зарубежный опыт по обеспечению качества и непрерывности высшего фармацевтического образования; раскрыты практические достижения фармацевтической подготовки на примере некоторых ведущих европейских образовательных заведений. Сделаны выводы о возможности заимствования некоторых аспектов зарубежного опыта в процессе подготовки фармацевтов в изучении микробиологии, вирусологии и иммунологии.

Тщательно исследован зарубежный опыт профессиональной подготовки специалистов фармацевтической отрасли, выделены ведущие тенденции и теоретически обоснованы возможности соответствующего обновления системы подготовки специалистов фармацевтической отрасли в Украине.

Для всех учреждений образования разных стран, которые занимаются подготовкой фармацевтов, при широком разнообразии требований к их профессиональной деятельности, есть общий фактор влияния на качество и доступность образования – определенный выбор формы обучения – традиционной (очной) и дистанционной. Учитывая это, необходимо отметить, что содержание фармацевтического образования, описания, структура доступны для студентов на соответствующих веб-ресурсах, т. е. для использования на расстоянии. Студенты получают возможность учиться в удобное для них время, независимо от их местопребывания. Они могут прервать образовательный процесс в силу личных обстоятельств, и позже вернуться к нему. Курс обучения предоставляет им возможность взаимодействовать с высококвалифицированными и опытными профессионалами и у них учиться.

Описанный зарубежный опыт актуализирует задачи и направления реорганизации традиционной системы подготовки фармацевтов в Украине. Главная идея заключается в создании модели системы образования, которая будет направлена на обеспечение каждому возможности получения и пополнения знаний, профессиональное развитие, усовершенствование и профессиональную самореализацию на протяжении всей жизни.

Ключевые слова: фармацевт, образование, подготовка, образовательное заведение, микробиология, вирусология, иммунология, непрерывность, дистанционная учеба.

KLOS L. M. Trends of professional training of pharmaceutical specialists : external experience.

The article describes the needs and requirements for pharmaceutical education in Ukraine; the actual problems of ensuring the European standards of pharmaceutical education in Ukraine are analyzed; foreign experience in ensuring the quality and continuity of higher pharmaceutical education is generalized; practical achievements in pharmaceutical education are presented on the example of some of the leading European educational institutions. Conclusions are drawn about the possibility of borrowing some aspects of foreign experience in the process of preparation of pharmacists in the study of microbiology, virology and immunology.

The foreign experience of professional training of specialists in the pharmaceutical industry has been thoroughly studied, the leading trends have been identified and the possibilities of corresponding

updating of the system for training specialists in the pharmaceutical industry in Ukraine have been theoretically substantiated.

For all educational institutions in different countries that train pharmacists, with a wide variety of requirements for their professional activities, there is a common factor influencing the quality and accessibility of education - a certain choice of the form of training - traditional (full-time) and distance learning. Given this, it should be noted that the content of pharmaceutical education, descriptions, and structure are available for students on the corresponding web resources, i.e., for use at a distance. Students get the opportunity to study at a time convenient for them, regardless of their location. They can interrupt the educational process due to personal circumstances, and later return to it. The training course provides them with the opportunity to interact with and learn from highly qualified and experienced professionals.

The described foreign experience actualizes the tasks and directions of the reorganization of the traditional pharmacist training system in Ukraine. The main idea is to create a model of the education system, which will be aimed at providing everyone with the possibility of obtaining and replenishing knowledge, professional development, improvement and professional self-realization throughout life.

Keywords: pharmacist, education, preparation, educational institution, microbiology, virology, immunology, continuity, distance education.

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-142.2019.13>

УДК 821.161.2

Коваленко О. А.

ЕКЗИСТЕНЦІЙНИЙ ЗМІСТ ОСНОВНИХ ІДЕЙ В ІНТИМНО-МЕДИТАТИВНІЙ ЛІРИЦІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА

Аналізуються проблеми інтимно-медитативної лірики Т. Г. Шевченка, написаної у період після його повернення із заслання. Обґрунтовується принциповий антропоцентризм, притаманний світосприйняттю Т. Г. Шевченка, який зумовлює осягнення навколишнього світу, природи України, історії і культури українського народу крізь призму нерозривності людського буття і світу, суб'єктивного і об'єктивного, турбот, переживань, потреб і прагнень особистості.

У статті наведено дослідження нових аспектів екзистенційного змісту конфлікту в інтимно-медитативній поезії Т. Г. Шевченка, створеній в останні роки його життя.

Внутрішній душевний конфлікт людини (прагнення до свободи і відсутність її) тут чітко простежується в кожному з рядків поезії, які виражають прагнення її екзистенції вийти в безкінечне, позачасове, трансцендентне буття за допомогою медитації.

Аналіз інтимно-медитативної лірики Т. Г. Шевченка свідчить про наявність у ній цілого "розсипу" глибоких ідей, що носять екзистенційний характер і мають велику сучасну філософську цінність.

Поет стверджує, що бездуховне суспільство сприяє падінню моральних цінностей і створює умови, за яких гостро постають проблеми існування людини, її занедбаності, сприйняття світу як чужого, ворожого для неї; затверджує необхідність утвердження в суспільстві доленосних людських цінностей (добра, обов'язку, справедливості, краси, віри, та ін.); констатує необхідність утвердження в суспільстві свободи, як одного з основних визначень людського буття. Свобода для Т. Г. Шевченка – це мета існування людини; переконання в тому, що людина може стати щасливою лише за умови, що її народ також щасливий.